

γιατί ζωντανά και μονοκόμματα. Έτσι λοιπόν από
που λημ' έμεις φυσικά φαινόμενα, δεισιπύθωπος τα
ζωοποιούσε και τα θεοποιούσε μονομιας. Η καθημερι-
νή πείρα τούδειχνε πώς η ζωή εκείνων των θεών είχε
μαγάλη σημασία στη δική του ύπαρξη και πώς του
είταν της πρώτης ανάγκης να ξέρει τί διάθεση εί-
χαν οι θεοί για λόγου του. Μα πώς να το καταλάβει;
Πώς να το μαντέψει;

Για τους φίλους, για τους έχθρους, για τα ζώα
τα ωφέλιμα ή για τ' αγρία είχ' έυρει τόσα σημάδια
απ' τή στάση, απ' τή φαιάξη, απ' τή παρουσιαστικό-
τους, απ' τήν κατεβασία τους. Τους θεούς όμως παν-
τού τους έβλεπε, παντού ένιωθε τήν δύναμή τους κ'
έμωσ τρόπο δέν είχε να καταλάβει τί του μελετού-
σαν ούτε στάση, ούτε φυσιογνωμία, ούτε χειρονομίες
τούδιναν πιάσημα. Τους έβλεπε και τους αισθανόυν-
τας τους θεούς του, τις πράξεις τους έμωσ αδύνατον
να τις προβλέψει, τα αισθήματά τους να τα ξεχωρί-
σει, τις βουλές τους να τις βαθύνει, να τις ξερεθνή-
σει. Τα φυσικά που μάς δείχν' ή πρωτόγονη τέχνη
έχι τήν άτεχνία έπως νομίζουμε, αλλά τήν άπορία του
πρωτόγονου μπρός το αίώνιο μυστήριο. 'Εκείν' οι θεοί
που λές κ' έχουν όλοι τους τήν ίδια έκφραση, έκ-
φραση που δε σου λέγει τίποτις παρά με τή ίδιο αιώ-
νικ χαμόγελο σα να σε περιπαίζει, δλ' εκείνη ή ά-
πλοτεχνιά τί άπλοικά που παρασταίνει τον πρωτόγ-
νθρωπο αντίκρι στο μεγάλο τή άλυτο μυστήριο. Να τον
βλέπει άραγε, να τον προσέχει ή θεός ή άλλου να-
χει τή νού του; ή μήπως τυχόν τον βλέπει μα δέν
μπορεί κι' εκείνος να τον καταλάβει τον άνθρωπο και
μήπως κι' ή άνθρωπος είναι νιώσμα για τή θεό; Κ'
άν ή θεός άλλου έχει τήν προσοχή του, άν του είναι
αδιάφορος ή του κακομελετά, με τί μέσο να τον κάνει
να προσέξει, όταν έρχεται να τον προκαλέσει κρα-
τώντας τήν προσφορά στο χέρι; τί άλλο παρά ή λό-
γος που φτερωτός πετά και φτάνει στα μακρινά και
χώνεται στα κρύφια, και φωτίζει τα σκοινά; 'Οπως
στα πολεμικά και στα ειρηνικά του καθενού τή χω-
ριστή θελήση μαζέβει και δεματίζει του άρχηγού
ή λόγος, έτσι κ' έδω ή ίδιος λόγος θα φέρει όλους σε
κοινωνία με τή θεό. 'Ο ένας θα μιλήσει στο θεό για
όλους κ' άφτός ή ένας εν' ή ίδιος ή πολεμικός και
πολιτικός άρχηγός που γίνεται έτσι και θρησκευ-
τικός άρχηγός. 'Ο λόγος του λοιπόν είναι λόγος κυ-
ρίου σε κύριο. Παρακαλεστικός κ' άπαιτητικός, πα-
ράπονο και χαδί ή μάλωμα και φοβέρα. 'Ο λόγος λοι-
πόν που στην καθημερινή ζωή και στον πόλεμο φα-

νέριαν τήν έξουσία του άρνήτη, του άρχηγού, τήν κα-
θέρωσά έδω φέρνοντας δύναμη μάχη.

Περιτό να λεπτολογήσομε ή πρωτιή επίκληση
ή παλαιή θεοκλήση άρχισε σιγά σιγά να μήν
είναι άρκετή για θεότητες, που με των αιώνων τον
δρόμο τή μυστήριο τους γίνουσαν όλο και βαθύτερο
κ' οι άπαιτησές τους μεγαλότερες κ' οι ίδιες προσώ-
πικότερες μ' αθερόπλαστα σώματα. Έτσι και τις
παλαιάς εκείνες άπλές ώσαν γητιές και λιγύλογες
παρακλήσεις τις άνεβάζει ή λόγος σιγά σιγά σ' αθε-
ρούφαντα ψάγματα σαν τούτο δά του Εύριπίδη.

Σοί τή πάντων μεδέοντι χολήν
Πέλανόν τε φέρω, Ζεύς ειτ' Αϊδης
'Ονομαζόμενος στέργεις' σὺ δέ μαι
Θυσίαν άπυρον παγκαρπείας
Δείξει πλήρη προχυθείσαν
Σὺ γάρ εν τει θεοίς τοίς ούρανίδαις
Σκηπτρον τή Διός μεταχειρίζων
Χθονίων θ' Αϊδη μετέχεις άρχης.
Πέμψον μείν φώσ ψυχής ένέρων
Τοίς βουλομένοις άθλους προμαθειν
Πόθεν έβλαπτον, τίς ρίξαι κακών.
Τίνος δεί μακάρων ένθυσάμενοις
Εύρειν μάχην άνάπαυλακν».

'Ως τόσο κ' έδω βλέπεις πώς ή καρδιά συνεπαί-
ρει τή νού και στού πόθου τα φτερά άνεβαίνουν στα
υπερήφανα πάντα με τήν έλπίδα να ξανοίξουν τή
κοινό μυστήριο θεού κι' ανθρώπων.

Καταλαβαίνεις τήρα που φτάσαμε; Τους λόγους
τους καθαρό που μάς εξηγούν κατάβαθα τα γλωσ-
σικά φαινόμενα δέν τους βρήκαμε μες τα γλωσσικά
φαινόμενα, αλλά δέω απ' τή περιφέρία τους. Κ' έτσι
μαθαίνουμε τή λοιπόν πώς ή λόγος γενήθηκε άναμε-
ταξή των ανθρώπων κ' είναι έργο και καθήκωμά
τους' έργο που δουλεύοντας σαν έργατες και χρησι-
μέθοντας σαν εργαλεία κατάφεραν. Κατήκωμα που
από καθημερινές άνάγκες και ταπινές άρχις ξεκινού-
τας κ' όλο ένα εργαζόμενος το, τή άνέβασαν στη θα-
μαστή περιωπή του. 'Οχι λοιπόν φαινόμενο μηχανι-
σμού ψυχοφυσιολογικού, μηχανισμού φυτεμένου μέσα
μας από καταβολής κόσμου. 'Οχι φαινόμενο φυσιολο-
γικό ή ψυχολογικό συνειδητό ή άσυνείδητο, αλλά
φαινόμενο γενικό που τα περιλαβαίνει δλ' αυτά,
φαινόμενο κοινωνικό. Φαινόμενο λοιπόν που και σ' άφτή
τήν περιωπή πούφθασε, οι ίδιες εκείνες οι πρώτες κοι-
νωνικές άνάγκες και δυνάμεις όλοένα πγιο περισσεί
τό διατηρούν, τή δυναμώνουν, τή νεώνουν, τή αλλά-
ζουν, τή ζουν.

(άκολουθεί)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΗΣ
Κουταλιανού

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

XI

ΛΕΥΚΟ ΜΝΗΜΑ

Τό χιονόλευκό της σώμο,
Πού έστολίζανε ως τάχιές
Μάτια ώρα κι ώρα στο στόμα
Και γραμμές ζουγραφιστές.

Πήρ' εκείθε ή καταλύτης
'Ο Καιρός, με τόση βιά,
'Στό εργαστήρι του τεχνίτης'
Και, σαν χιόνι ένός Βοριά,

Του ματάπλασε τα τόσα
Κάλλη δόλολευκου κορμιού
Και τάφηκε μονον όσα
Κρύβει ή γή κοιμητηριού.

Κι όση άσπράδα της έπήρε
Κι όση άγνόπτα λευκή
Μάρμαρο έκαμε και σύρε
Να τή ίδια σε μνήμα εκεί...

Είνε τόσο απ' τή λευκότι
λαμπερό, παρθενικό,
Γιατί έπλάσθηκε απ' τή Νιότη
Μ' έναν τρόπο μαγικό!
Σπέτες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΑΤΙΟΥ

'Ο γιός του μεγάλου μας δάσκαλου Ψυχάρη, κ.
Μιχάλης Ψυχάρης, που σπουδάει φιλοσοφία στο
Λύκειο Κορυθιάς, έβγαλε ένα βιβλιαράκι πολύ χρή-
σιμο για κάθε φιλόλογο και για κείνους που σπου-
δάζουν σαν έπιστήμη τή φιλολογία και για κείνους
που τους άρέσει ν' ανακατεύονται μ' όποιον τρόπο
με τή φιλολογία, προπάντων τή Λατινική. Τό βι-
βλίο του λέγεται «Πίνακας Α αναλυτικός τής Μυθολο-
γίας του 'Οράτιου.» Δηλαδή είναι τή βιβλίο του
ένα εύρετήριο όλων των θεών, που αναφέρει ή 'Οράτιος
στα ποιήματά του. Μα δέν είναι ξερό εύρετήριο,
γιατί ή νέος συγγραφέας ξεχωρίζει πρώτα τις θεότη-

Κι' άληθινά έκτακρόντων ή στόλος που άνέβαινε
πρός τή στενή, φανερά προς τήν Κασσωπή οι μαύρες
καρβέλλες έπλέον γοργά, γιατί πρώτος άνεμος έφού-
σκωνε τα κόκκινα πανιά τους κ' ήταν λαμπερό και ά-
συνείηστο τή θέαμα τής θαλάσσης με τα πολλά πλε-
ούμενα, που άντάρια όλα έσκιζαν τα κύματα.

Οι στρατιώτες που ήθελαν τήρα ν' άρχίσουν τή έρ-
γο τους, και που ή πολικοσμία τους έμπόδιζε έσπρω-
χναν τή πλήθος προς τή ρόβολο και όλος ή κόσμος έπη-
ρε τρομαγμένος τήν κατήφορο βώνας, παρόμοιος σε
φουσκωμένο τράφο κ' έχώθη πάλι στη χώρα, ένω στο
κάτορ οι στρατιώτες άνάβον στα για να πυρώνουν τους
μύδρους, κ' έτοιμαζόνταν να πολεμήσουν.

«Φιλόστρατε» είπε ή χιλιάρχος, που μαθημένος
στον κίνδυνο δέν έδειχνόνταν ταραγμένος, αστό κάστρο
να μένετε δέν μπορείτε τή φουσάτο φαίνεται μεγάλο
και ή χώρα θα πολιορκηθεί. Ποιός ξέρει πώς θάρθουν
τα πράματα πηγαινέτε άμέσως στην 'Ηραΐδα, κ' εύ-
ρηθε τρόπο εκείθες για τήν Αλεξάνδρεια ή για άλλο
μέρος' τήρα ή πόλεμος θάρχισι. Χαίρετε.»

Κ' έτσι λέγοντας τους άφησε να φύγουν κι' ή ίδιος
έγύρισε προς τους στρατιώτες.

'Ο Φιλόστρατος σύμφωνα με τήν οδηγία του στρα-
τηγού έκίνησε με τή θυγατέρα του και με λίγους σκλάβ-
βους για τήν 'Ηραΐδα στες πόρτες τής χώρας τή δια-

βα ήτουν δύσκολο, γιατί κόσμος πολυς άλλαλαισμένος
έσπρωχόντων άφτού, παίρνοντας ή καθένες μαζί ή του
έτι είχε πολυτιμότερο αλλά δέν έφευγαν όλοι, γιατί
άπελπισμένοι μερικοί δέν έπροσπαθούσαν ούτε να σω-
θούν, κ' έπρόσμεναν άνεργοι, και άλλοι πούχαν περισ-
τερο θάρρος όπλιζόνταν για να πολεμήσουν. Μέσα στη
χώρα ή πρώτη άνησυχία είχε πέσει, και οι πλατείες
ήταν έρημες.

'Ως τόσο τα καρβία είχαν σιμώσει και άκούονταν
κι' όλας τα βάρβαρα φωνάτά, κ' έκτακρόντων τα
ξανθά πρόσωπα. 'Ηταν μία έκαστη καρβέλλες. Τή-
ρα οι μηχανές του κάστρου άρχιζαν να δουλεύουν, και
τά πυρωμένα σίδερα, που έπέφταν, έβαστούσαν τα
πλοία σε άπόσταση, ή έπόντιζαν τής βάρκες που έδοκι-
μαζαν να ρίξουν στρατό στη γής κ' έκαναν ν' άφρίζε
και να μπουμπουλιζει τή μπλάθο πέλαγο και να βρά-
ζει, ένω οι κομπές τή ανακάτωναν και ή κρότος του
δαρμένου νερού, και τή σφούρισμα των μύδρων έσυχι-
ζόντων με τής άγριες φωνές των πολεμιστών και με τους
σκουσμούς των ποντισμένων.

'Ομως τήν ήμέραν ατήν ή χώρα δέν έπαύθη
γιατί ως τόσο είχε πέσει ή νύχτα, και οι καρβέλλες
έγυραν πλώρη προς τήν Ιταλία.

Κ' έχωθη χαρά τήσ στον άπελπισμένο τόπο που
οι πολίτες έφιλιούνταν στους δρόμους κ' έκλαίγαν από

τή χαρά οι γυναίκες' οι φευγάτοι, που είχαν ίδει από
τά ψηλάματα τήν τσάκισή των βαρβάρων, έγερναν πί-
σω στη χώρα, και τήνομα του Θεόδωρου άποθεώθη.

'Αλλά ή Φιλόστρατος με τήν Ασκληπηγένεια δέν
έξανάρθαν.

'Ο πόλεμος δέν ήτουν τελειωμένος. Τό άλλο βράδι χω-
ριάτες τρομαγμένοι έμπεσαν στη χώρα φέρνοντας φοβέρα
μαντάτα. Οι Γόθοι είχαν έβγει στην έξοχή, κ' έφάνευαν,
κ' έκαιγαν κ' έμίαιναν τής παρθένες. 'Ο κάμπος του Τυ-
φλου είχε πέσει όλος στα χέργια τους κ' είχε γένει έρη-
μιά' τα πλοία τους έσκέπαζαν τή θαλάσση κ' έκούρευαν
άνεμπίδιστα τα παράλια τής 'Ηπειρος' ή άφτοκραταρικός
στόλος πουθενά δέν έφανότων και βέβαια δε θάργυ-
σαν να φανιστούν πάλι τα ίδια πλοία για ν' άποκλεί-
σουν τή λιμάνη τής Κασσωπης, ένω ή στρατός από τής
Ξηρας τή μέρος θα πολιορκούσε τή χώρα, άφου φανερά
τήρα οι βαρβάρη ήθελαν να πολεμήσουν τον άφτοκρα-
τορα στον τόπο του, για να τον υποχρεώσουν έτσι να
τραβήξει τή στρατό του από τήν Ιταλία και πρώτος
τόπος που έβρισκότων στο δρόμο τους ήτουν τή νησί
τής Κόρκυρας.

Στην Κασσωπή κανείς δέν έβλεπε πλιά σωτηρία
έμηνυσαν από τήν άπελπισμένη χώρα στον ύπαρχο τής
Κόρκυρας και στες σιμοτεινές πολιτείες τής 'Ηπειρος
ζητώντας βοήθεια, αλλά από παντού τους έδηλώθη πώς

τες σε ξένες και σε καθαρά Λατινικές κ' ύστερος βάνει... πάλι ξεχωριστά τις 'Ελληνικές ούρανιες θεότητες...

Μά αντίς να μιλήσω πιο μερικά για το βιβλίο... νόμισα καλύτερο να μεταφράσω τον πρόλογο...

«Αυτό, που ο γιός του Γιάννη Ψυχάρη, ο... έγγονος του Ρενάν, έγραψε άπάνου στο θρα- νίο του σπουδάζοντας τη φιλοσοφία...

Είμαι σε θέση να ξετιμήσω κάπως το έργο... του νέου μου φίλου Μιχάλη Ψυχάρη, όχι πώς... είμαι κριτής σε κάποιο βαθμό πολύξερως...

Ο πίνακας του Μιχάλη Ψυχάρη με βοή-... θησε πολύ την ώρα που ήθελε να σχετιστώ με... το Πάνθεο του 'Οράτιου, και το άρθρο Δία (Jupiter)...

Ένας πίνακας καλοφτιασμένος είναι θη-... σαυρός. Μου χρησίμεψε ο 'Αναλυτικός Πίνα-... κας της Μυθολογίας του 'Οράτιου...

Ύστερ' από το πικνέμ' αυτό που κάνει στο βι-... βλίο ο 'Ανατόλ Φράνς καταλαβαίνει κάθνας πόσο... χρήσιμος και σαφής είναι κι' οι άλλες παρατηρήσεις...

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΗΣ

Ο ΚΑΒΑΛΛΑΣ

('Ανέκδοτο δημοτικό τραγούδι της Ρόδου, από... τη συλλογή του κ. Παύλου Γρευτού)

—Του κρίτη ο γιός ο Κάβαλλας ο πρωτοταξεδιάρης... Ποίτη κ' έρωτομαρμάτωσε το πρώτο του καρδί.

«Αν είν' περάτες ες περνού διαβάτες ες διαβαίνου... 'Αν είνε διακονιάρηδες να τους λεημονήσω...

στρατός στο χέρι δεν υπάρχει, και από μέρες τα πλοία... είχαν λάβει διαταγή ν' αναχωρήσουν προς άγνωστο τέ-... λος, κρινόντας μόνο στα λιμάνια λίγα καρδία άχρη-... στα για μακρινό ταξίδι.

Άλλά όσο ο κόσμος έφευγε, τόσο εγενότουη δυσκο-... λώτερη η υπεράσπιση, και ο Θεόδωρος αποφάσισε ν' ά-... πγορεύσει την έξοδο, και υποχρέωσε τον κόσμο όλον...

Οι νέες τούτες διαταγές έκακοφάνισαν κόσμο πο-... λύ' γιατί ένα μέρος από τους σκλάβους που ήταν άμα-... θοι τελείως στον πόλεμο, έπροτιμούσαν την καλοζωιά...

Κ' ήταν έλεεινή η κατάσταση της πολιτείας' οι... έλεφτερωμένοι σκλάβοι είχαν σηκώσει πρόσωπο κ' επά-... σκιζαν να έγδικιώνται τους αφέντες τους για όσα εί-... χαν πάθει έως τότες...

άταχτους στρατιώτες. 'Απόσο κάθε μέρα σ' όλες τις πλατείες της πο-... λιτείας έγυμναζόνταν οι καινούργιοι όπλιτες και ο Θεό-... δωρος επιστάτευε παντού, αλλά δεν έβανε θέση στο...

Και η συγκοινωνία με την 'Ηπειρο είχε καντα-... τήσει κίνδυνη τόσο, που σπάνιες φορές έτολμούσε καρ-... βι να διαβεί το στενό, και τα λίγα πλεούμενα που κά-... που κάπου έμπαίναν στο λιμάνι έφέροναν πώς ο μαύρος...